

LUYỆN TẬP PHÁT BIỂU THEO CHỦ ĐỀ VÀ PHÁT BIỂU TỰ DO

I – BÀI TẬP

1. Nội dung văn bản sau đây phù hợp với chủ đề nào ? Dựa vào nội dung của văn bản, lập đề cương cho bài phát biểu này.

"Khi đọc được bản tin về chuyện một tổ chức Việt Nam và ba nạn nhân chất độc da cam bắt đầu kiện 35 công ty hoá chất tại Mĩ, tôi thật sự hài lòng. Vấn đề chất độc da cam là một trong những quan ngại lớn của người dân tại nhiều quốc gia. Tôi cảm thấy cần phải làm một việc gì đó để tạo một diễn đàn cho người dân trên toàn thế giới thể hiện sự ủng hộ của mình đối với hành động trên, đồng thời khơi gợi mối quan tâm của những người có thể chưa từng nghe đến chất độc da cam, kể cả những người trẻ tuổi ở Việt Nam.

Tôi đã ngồi vào máy và viết ra lời kêu gọi mà các bạn có thể đọc được tại địa chỉ <http://www.petitiononline.com/AOVN>. Ở đây các bạn có thể bày tỏ sự ủng hộ đối với những nạn nhân bị thảm của chất độc da cam bằng cách ký tên mình vào dưới lời kêu gọi. Tôi tin rằng hồ sơ bên nguyên (của các nạn nhân Việt Nam) kiện 35 công ty hoá chất Mĩ có cơ sở mạnh mẽ để làm chỗ dựa cho các luật sư tiến hành vụ kiện. Tôi rất vui vì biết rằng vụ kiện sẽ được một bồi thẩm đoàn phán quyết chứ không phải chỉ một quan tòa.

Tôi đang liên lạc qua thư điện tử (email) với một số người bạn Mĩ ủng hộ vụ kiện này và họ cũng tìm cách thu hút sự hậu thuẫn của dư luận. Chúng tôi thật vui mừng khi thấy lời kêu gọi trên mạng đã nhận được sự hồi đáp và ủng hộ của nhiều người tại nhiều quốc gia khác nhau. Khi đọc tên người từ các nước, tôi thật sự nhận ra chúng ta có một "Liên hợp quốc" đang cùng nhau hành động để tìm hậu thuẫn và công lí cho nạn nhân của chất độc da cam.

Cần nhớ lại bài diễn văn tháng 5-1996 của cựu Tổng thống Bin Clin-ton tại Nhà trắng trước các cựu chiến binh Mĩ, trong đó ông Clin-ton thừa nhận "nỗi thống khổ mà đất nước chúng ta (Mĩ) vô tình gây ra cho những người con của chúng ta khi để họ tiếp xúc chất độc da cam".

Những đứa con của các cựu chiến binh Mĩ sinh ra với tật nứt đốt sống đều được bồi thường vì điều này được Hội đồng Khoa học Quốc gia Mĩ công nhận. Trong khi đó một em bé Việt Nam cũng sinh ra với chứng bệnh này nhưng lại không được bồi thường. Điều mà chúng ta cần phải nhấn mạnh với toàn thế giới, đó là "chất độc da cam được rải trên đất Việt Nam chứ không phải trên đất Mĩ".

Bất kì người nào biết về lịch sử của vùng Đông Dương sẽ nhận thức rõ những cuộc chiến đấu dữ dội và sự hi sinh to lớn của người dân Việt Nam để đi được đến thế kỉ XXI. Nhưng vẫn còn rất nhiều khó khăn cần vượt qua, nhất là chất độc da cam và những quả mìn chưa nổ.

Sẽ mất nhiều năm để gỡ hết những quả mìn này và giải quyết hậu quả của chúng, nhưng trước khi đạt được điều đó sẽ còn nhiều người phải chịu đau đớn và qua đời. Đó là hậu quả mà cuộc chiến để lại tại Việt Nam. Đó là lí do vì sao chúng ta phải tiếp tục tìm hậu thuẫn cho dù từ bất kì nước nào để đạt được công lí cho các nạn nhân chất độc da cam.

Tôi cũng mong muốn kêu gọi những người đọc bài báo này tham gia cuộc vận động để có thêm nhiều người ký tên vào lời kêu gọi trên mạng. Có nhiều người Việt Nam trẻ tuổi đang học tại các đại học nước ngoài. Tôi đã có dịp nói với một số bạn trẻ tại Anh. Nhưng còn những bạn ở Ô-xtrây-li-a, Mĩ, châu Âu, Ca-na-đa,... thì sao ? Những người này cần được biết đến lời kêu gọi và mời thêm những người bạn sinh viên để đóng góp chữ ký của mình".

(Len A-dít – Vietnamnet)

2. Nội dung văn bản sau đây phù hợp với bài phát biểu theo chủ đề nào ? Dựa vào nội dung của văn bản, lập đề cương cho bài phát biểu này.

"Có một ngày kỉ niệm thành lập Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh như thế trên Trường Sơn thời khói lửa. Một trung đội của Sư đoàn 2 công binh bám trụ tại trọng điểm Seng Phan đã họp ở cửa một hang đá rộng. Tháng ba là tháng gần cuối mùa khô ở phía tây Trường Sơn. Những chiến sĩ trẻ mặc áo giáp sắt, có khẩu súng AK và cái xêng bên mình. Một số người khác thì ngồi bên các thùng bộc phá. Gương mặt tươi cười mà trong vẫn lầm liệt. Một anh lính trẻ mà tôi còn nhớ tên là Nguyễn Đức Thuần phát biểu rằng, tuổi trẻ cần rất nhiều thứ, nhưng cần nhất là đức hi sinh và lòng hăng hái. Hơn ba mươi năm qua rồi mà tôi không quên được câu nói giản dị ấy.

Bây giờ, người ta nói nhiều đến trình độ văn minh, nói nhiều đến dân chủ, đến công bằng, chứ ít nghe thấy chữ hi sinh. Thời chiến, mấy chữ đức hi sinh quả là nổi lên hàng đầu. Năm 2005 này cả nước kỉ niệm ba mươi năm ngày giải phóng hoàn toàn miền Nam, thống nhất đất nước. Năm nay cũng là bốn mươi năm tròn kỉ niệm phong trào "Ba sẵn sàng". Phong trào ấy thoạt đầu do các chị phụ nữ trẻ, những người vợ trẻ của huyện Đan Phượng, tỉnh Hà Tây⁽¹⁾ khởi xướng với tên gọi phong trào "Ba đảm nhiệm". Chữ áy hay, ngâm chứa nhiều nhiệt huyết nhưng vẫn ở thế thụ động. Đảm nhiệm là làm thay người khác. Sau đó, có sự gợi ý của Bác Hồ kính yêu, phong trào

---

(1) Nay là Hà Nội.

được đổi tên là "Ba đám đang", mang tính chủ động, tích cực hơn nhiều. Đây chưa phải là phong trào của tuổi trẻ nói chung mà là phong trào của phụ nữ, phân đồng là phụ nữ trẻ. Các nữ quân nhân, các nữ thanh niên xung phong cũng ra đi chiến đấu từ phong trào này. Bộ phận ngõ là thụ động, ngõ là yếu đuối nhất của cộng đồng là phụ nữ đã bặt dậy thành phái mạnh, phái chủ động. Hàng triệu phụ nữ đã trực tiếp tham gia chiến đấu và phục vụ chiến đấu. Người ta đã nói nhiều đến sự hi sinh như sự hi sinh của mười cô gái Đồng Lộc. Đây mới chỉ là các tấm bia tượng trưng. Phải nói tới hàng vạn nữ chiến sĩ, nữ thanh niên xung phong và dân công hỏa tuyến mãi mãi không trở về. Đây mới chỉ là sự hi sinh thân mình. Còn phải nói tới sự hi sinh không tên không tuổi : hi sinh cả nước da hồng, cả thi sinh nở. Và nhiều người hi sinh cả chức phận làm vợ, làm mẹ. Hàng triệu người ở lứa tuổi năm mươi, sáu mươi bây giờ đã để lại toàn bộ tuổi trẻ của mình ở mặt trận.

Nhưng có phải mấy chữ đức hi sinh chỉ mới xuất hiện trong hai cuộc kháng chiến lớn hay không ? Không. Đức hi sinh là một phẩm hạnh của dân tộc mình có từ nghìn đời rồi. Nhà văn đã quá cố Nguyễn Minh Châu từng nói : "Làm người là việc vay của bố mẹ để rồi trả cho con cái". Câu nói ấy có lẽ đã lấy ý từ thành ngữ "Nước mắt chảy xuôi". Ca dao xưa cũng viết : "Ngồi buồn nhớ mẹ ta xưa - Miệng nhai cơm búng lưỡi lừa cá xương". Cá ngon, cái ngọt thì dành cho con, còn bao xương xẩu, gai góc thì mẹ nhận. Biết hi sinh phân mình cho người khác là một đức tính quý báu của ông cha ta bao đời. Chính vì điều này, người ta quan sát thấy, người tốt thường đồng nghĩa với "người dại", kẻ tham lam dễ đồng nghĩa với "kẻ khôn". Nhưng tổng quát hơn, người ta cũng thấy những kẻ chỉ thích đi tranh giành là kẻ xấu.

Còn gì buồn hơn nếu thấy mấy anh em nhà kia luôn luôn làm theo sự công bằng. Tôi đã quét nhà rồi thì anh phải rửa bát. Chỉ hi sinh một tí tẹo quyền lợi cá nhân cũng không dám. Công bằng là đức cần phải có đối với người có quyền. Bố mẹ rất cần có sự công bằng với con cái. Còn đã làm người thì sao không thể hi sinh cho nhau ?

Gần đây, tôi có dịp được đi thăm lại tuyến đường Hồ Chí Minh năm xưa. Nay là đại công trường xây dựng tuyến xa lộ xuyên Việt mang tên Bác. Tôi sung sướng được gặp một đơn vị thanh niên xung phong của thời bình. Đó là một đơn vị của tỉnh Quảng Bình. Đồng phục của họ không phải là màu xanh lá cây mà là màu xanh tím. Họ đã để một đêm liên hoan mừng mấy người lính cũ của năm xưa. Không phải rượu hàn thủ ô, rượu ngũ da bì tự nấu mà là rượu công ti đóng chai đàng hoàng. Một chàng trai thuộc rất nhiều bài hát Trường Sơn thuở kháng chiến và hát rất hay. Anh ta tên Hạnh, quê ở vùng núi của huyện Lệ Thuỷ. Tôi hỏi thì được biết anh đã học hết lớp 12. Ông chú ruột ở Hà Nội đã xin cho Hạnh việc làm ở một công ty lớn, nhưng anh không đi. Hạnh xung phong lên Trường Sơn làm đường. Lý do Hạnh nói thật đơn giản : Cha anh là chiến sĩ Trường Sơn đã hi sinh trong những ngày khói lửa. Bạn bè của Hạnh cùng lao động trên đường Hồ Chí Minh

không phải ai cũng có hoàn cảnh như Hạnh. Nhiều người có gia đình rất khá giả. Nhưng họ từ chối đồng bằng, từ chối phố phường để lên rừng. Họ chỉ hiểu là mọi người đang cần họ. Tuổi trẻ mà sợ nắng, sợ mưa thì đâu còn là tuổi trẻ. Hơn Hạnh dăm tuổi là anh Đoàn Văn Muôn, đội phó của đội thi công. Cái làm tôi ngạc nhiên là Muôn có một cái laptop⁽¹⁾. Dân Quảng Bình bây giờ vẫn còn nghèo. Cái laptop ấy giá phải xấp xỉ một ngàn đô la Mỹ. Mà làm đội phó thi công thì cần laptop làm gì. Kiểm tra các thông số thì đã có các kỹ sư giám sát công trình. Tôi tò mò hỏi thì Muôn bảo, đấy là máy của người anh ruột mang ở nước ngoài về. Muôn mang theo để học và ghi lại những gì mà anh thích. Ấn thử mấy phím thì máy hiện ra những dòng chữ mà tôi trố mắt : Muôn đang vừa làm đường vừa sưu tập các cây thuốc có trên Trường Sơn. Anh của Muôn là một được sĩ cao cấp chuyên về đông y. Có lẽ đây là mẫu người có điểm hơi khác với cảnh lính của chúng tôi trên Trường Sơn ngày nào. Nếu nói về học vấn thì tuổi trẻ Trường Sơn ngày trước sao hơn được tuổi trẻ Trường Sơn bây giờ. Người tốt nghiệp đại học trước, làm bình nhì sau, không chỉ mình tôi. Nhưng hồi ấy, đã lên rừng thì chỉ có thể phát ra chữ không thể nạp vào. Tuổi trẻ bây giờ không chỉ có một sự nghiệp do xã hội trao mà tự mỗi người phải lập nghiệp. Không ai làm thay ai được. Chính vì vậy mà đức hi sinh bây giờ và đức hi sinh ngày trước có những biểu hiện khác nhau. Thời này, muốn hi sinh nhiều khi phải có học mới có thể hi sinh được. Có phải thế hay không ? Người xưa, trong sự lập thân người ta nói đến bốn chữ lập : lập đức, lập trí, lập công và lập ngôn. Bây giờ, muốn lập nghiệp cho tử tế cũng phải có đủ bốn cái lập ấy vậy.

Nghĩ thế, lòng tôi trở nên phán chấn như đang đi giữa dòng người trẻ trung trong ngày hội lớn. Nói đến các triết lí thế này thế khác làm gì nếu không có sức sống ào ạt, mạnh mẽ kia. Tôi nhìn những gương mặt khôi ngô, xinh đẹp với những nụ cười tươi rói. Nguồn mạch dân tộc, nguồn mạch thời đại sẽ tiếp sức cho họ : cả đức hi sinh và lòng hăng hái, để họ vững bước trên đường đời dài.

(Phạm Tiến Duật, báo Nhân Dân điện tử, 23 - 3 - 2005)

II – GỢI Ý GIẢI BÀI TẬP

1. Nội dung văn bản trong Bài tập 1 có thể là nội dung bài phát biểu theo chủ đề : *Hãy đấu tranh vì công lý cho nạn nhân chất độc da cam*. Đề cương của bài phát biểu này có thể nêu tóm tắt như sau :

---

(1) Laptop : máy tính xách tay.

A – Phần mở đầu : Nếu vấn đề chất độc da cam là một trong những quan ngại lớn của người dân tại nhiều quốc gia. Phải làm một việc gì để tạo một diễn đàn cho người dân trên toàn thế giới thể hiện sự ủng hộ và quan tâm đến vấn đề này.

B – Phần nội dung chính (thân bài)

– Nếu hành động ủng hộ nạn nhân chất độc da cam bằng cách viết lời kêu gọi trên mạng để bạn đọc biết và bày tỏ sự ủng hộ bằng cách kí tên mình vào dưới lời kêu gọi.

– Nếu kết quả của lời kêu gọi : "thật vui mừng khi thấy lời kêu gọi trên mạng đã nhận được sự hồi đáp và ủng hộ của nhiều người tại nhiều quốc gia khác nhau".

– Nhắc lại lời Tổng thống Bin Clin-ton thừa nhận "nỗi thống khổ mà đất nước chúng ta (Mỹ) vô tình gây ra cho những người con của chúng ta khi để họ tiếp xúc chất độc da cam". Nếu lên sự bất công trong chính sách đối xử của Mỹ đối với những người bị chất độc da cam.

– Khẳng định hậu quả chiến tranh ở Việt Nam là lâu dài và rất nhiều khó khăn cần được giúp đỡ. Đó là lí do vì sao phải tiếp tục tìm hậu thuẫn cho dù từ bất kì nước nào để đạt được công lý cho các nạn nhân chất độc da cam.

C – Phần kết thúc

Kêu gọi những người đọc bài báo này tham gia cuộc vận động để có thêm nhiều người kí tên vào lời kêu gọi trên mạng.

2. Văn bản này có nội dung phù hợp với chủ đề : Tuổi trẻ và đức hi sinh. Theo cách trên, học sinh đọc và tự làm những yêu cầu còn lại của Bài tập 2.